

A SZABADSÁG ÚJJÁSZÜLETÉSE*

Gal 4, 31—5,1

Mózes 5. könyvében olvassuk, hogy Isten újból és újból elénk állítja a jót és a gonoszt, az életet és a halált, hogy válasszunk: „Válassz azért az életet, hogy élhess mind te, mind a te magod“ (30,19). Az elmúlt hetekben, ezzel mintegy ellentétben, sokan a halált választották, hogy nekünk új lehetőséget adjanak, az élet választására.

Pál apostol a galatai gyülekezethez írt levelében emlékeztet arra, hogy nekünk a szabadság rendeltetett s nem szabad ismét alávetni magunkat a szolgaság igájának. Ez év január 12-én, két nappal ezelőtt, félelemmel vegyes bámulattal néztem Bukarestben, amint a hatalmas tömeg sokezer gyertyát gyújtott meg a virágokból rögtönzött oltárok előtt, hogy megsirassa hős fiatal mártírjait és megünnepelje az ország szabadságának születését. A gyász és az öröm keveredése, amelyet a hóba helyezett virágok és gyertyák jelképeztek, egyszerűségében erőteljes és hatásában felejtethetetlen volt.

Mindannyian nagy felelősséggel tartozunk okosan és bátran használni a szabadságot, hogy ez a legnagyobb ajándék és fiatal mártírjaink kiomlott vére ne legyen hiábavaló. A teremtés egyetlen aktusa sem könnyű. Így a születés sem. Vér, veríték és fájdalom jelzi az új élet útját. De az új teremtés feletti öröm csodálatos módon eloszlat minden fájdalmat és szenvedést. A szabadság követelményei örömteliek, mert magukban hordozzák az újjáépítés kihívását.

Szeretnék most három gondolatot kiemelni az újjászületés és újjáépítés folyamatát illetően. Teszem ezt mély alázattal, teljes tudatában annak, hogy ezek a feladatok rátok várnak és a legtöbb, amit tehetek, hogy megpróbálok segíteni és szívből bátorítani titeket.

Először és mindenekelőtt, az újjáépítés követelménye a vallás és a vallásos élet újjászületése. Vallás nélkül elértéktelenedik az élet. A vallás viszont nem töltheti be hivatását templomok, lelkészek, tanítók, iskolák, könyvek, folyóiratok nélkül, és azok nélkül az emberek nélkül, akik naponta meghúzzák a harangokat, hogy emlékeztessenek minket mind ezekre.

Az újjáépítés második követelménye a különböző nemzetiségek egymáshoz való viszonya. Az egyetlen békés alternatíva egy olyan országban, ahol a nemzetiségek ennyire összekeveredve élnek, a kölcsönös tisztelet és az egyenlő lehetőség minden nemzetiségi csoport számára, hogy a legteljesebben megélhesse saját identitását. Ertem ez alatt a saját kultúrát, anyanyelvet, iskolákat, egyetemeket, múzeumokat, színházakat, a sajtót és a tömegtájékoztatást. Az egyéni és közösségi identitás érvényesülése nélkül az élet elveszíti jelentését.

A világ többi része most tanulja meg ezt a leckét. Nyugat-Európa gazdaságilag, sőt politikailag is egyesül, etnikailag azonban nem. Az

---

* Elhangzott január 14-én a tordai templomban tartott istentiszteleten. Rövidített szöveg; fordította dr. Szabó Árpád.

észak-amerikai Yale egyetem professzora dr. Northrop ezt „a pluralizmus élő törvényének“ nevezte s az egyetlen alapnak tekinti, amelyre fel lehet építeni egy békés világközösséget. Az élő törvényt — a kormányzati törvény ellentétéként — a népek gondolkodásmódja és érzésvilága alkotja. A pluralizmus az a képessége bármelyik etnikai csoportnak, hogy elfogadja a többi csoportok jogát az élet kiteljesítéséhez.

Napjainkban a nemzetek közti határok egyre jelentéktelenebbekké válnak. Amit a népek igazán akarnak, az, hogy joguk legyen önmaguk lenni és hogy jobb életkörülmények között éljenek. Ha ténylegesen megadják nekik mindezeket, a határokat viszonylagos jelentőségűekké válnak. A közös „Európai Ház“ és egy egyesült világközösség lassan körvonalazódik a horizonton.

Harmadik elgondolásom az erdélyi magyarság életének és kultúrájának újjáépítésében az, hogy a falvak megerősítésére és modernizálására kell összpontosítani a figyelmet. Mert a falvakban, ezekben a közösségekben formálódik leginkább az emberi jellem és hagyományozódnak tovább az értékek. Dr. Arthur E. Morgan tanulmányozta a világ legnagyobb városait. Arra a következtetésre jutott, hogy egyikük sem képes ujjíateremtani önmagát. A nagyvárosok felszívják a kis városok és falvak legjobbjait, de olyan rossz életkörülményeket biztosítanak, hogy nem képesek helytállani, és így utódok nélkül, csupán állandó bevándorlással képesek fenntartani magukat. Olyanok, mint a rák, szüntelenül felszívják a jellemet, éppen a közösség eltető erejét. Ezt ma világszerte elismerik, s a hangsúlyt a kis közösségek fejlesztésére helyezték át. „A kicsi szép“, ez lehet a jelszó. A magyar falu a történelem folyamán egy megelőpően magas kultúra színhelye volt, középpontjában a templommal, a kultúra lelkével. Orizzétek falvaitokat életetek árán is! Ők a kulcsai a tovább folyó életnek és kulturális fejlődésnek.

Bukarestben megkérdeztem néhányat a diákok vezetői közül: kik a ti hőseitek? Nem feleltek, majd egyikük azt mondta: nincsenek hőseink, a diktatúra elpusztított mindenkit, aki felemelte fejét. Nekem viszont vannak hőseim, akiket elétek szeretnék állítani:

Dávid Ferenc, aki négyszáz évvel ezelőtt tanította a vallást, és meg vagyok győződve, hogy a népek közötti türelmet is, elfogadását egymás jogának, hogy teljes mértékben önmaga lehessen vallási és kulturális síkon egyaránt, s aki bátor volt élni és meghalni mindezért.

Balázs Ferenc, aki több évig tartó tanulmányi és világművelői útjáról hazatért szülőföldjére, Erdélybe. Lehetett volna nagy egyházközösség lelkésze is, de ő Mészkört, a kis falvak egyikét választotta. Ot év alatt nemcsak újjáépítette és megjavította a templomot, iskolát és a lelkészi lakást, hanem fáradhatatlanul dolgozott, hogy segítsen jobbra tenni népének életkörülményeit.

Ma szükségünk van olyan erős, bölcs, önzetlen vezetőkre, mint ők voltak, és én tudom, hogy sokan vannak ilyenek itt Erdélyben. Forduljunk ismét hozzájuk. Tegyük őket a lélek erőműveivé, hogy vezessenek minket az új holnap felé. Ha nem most, hát mikor? És ha nem mi, akkor kik? Cselekedjünk tehát! Ami engem illet, szeretném ezután életemet odaszentelni e nagy ügy szolgálatára.

Beszédemet Pál apostol figyelmeztetésével kezdtem és azzal is fejezem be: „Krisztus minket megszabadított, álljatok meg, és ne kötelezzétek meg ismét magatokat szolgálatnak igájával!“ Amen.

ISTENEM, ADD, HOGY NE ÍTÉLJEK

Jak 4,11—12

A mai nappal kezdődően a keresztény ember olyan úton indul el, amelyet nagybőjtnek nevezett el az egyház, de amelyet ma az önvizsgálat és lelki számvetés útjának is mondhatunk. Ez annál is inkább helytálló, mert a bőjtölés gyakorlatához sok félreértett, külsőséges, látszatmagatartás tapadt már az ószövetségi időkből. A próféták figyelmeztetően fordultak a látszatnak élő s ugyanakkor Istennek szívbe írt törvényeit semmibevevő kortársaikhoz. Ézsaiás így beszélt: „Hiszen pörölve és veszekedve bőjtöltök, sőt bűnösen ököllet verekedve... Ilyen az a nap, amelyen az ember lelkét gyötri? Ha lehajtja fejét, mint a káka, zsákba öltözik és hamut szór maga alá, azt nevezed bőjtnek, és az Úr kedves napjának? Nekem olyan bőjt tetszik, amikor leoldod a bűnösen fölrakott bilincseket, kibontod a járom köteleit, szabadon bocsátod az elnyomottakat és összetörsz minden jármot! Oszd meg kenyeredet az éhezővel, vidd be házádba a szegény bújdosókat, ha meztelent láatsz, ruházd fel, és ne zárkózz el testvéred elől“ (Ézs 58, 4—7).

Sok századdal később eljött Jézus az „idők teljességében“, s ugyanazt a prófétai vonalat vitte tovább, amikor ezt tanította: „Amikor pedig bőjtöltök, ne nézzetek komoran, mint a képmutatók, akik eltorzítják arcukat, hogy lássák az emberek bőjtölésüket. Amikor pedig te bőjtölsz, kend meg a fejedet, és mosd meg az arcodat, hogy bőjtölésedet ne az emberek lássák, hanem az Atyád...“ (Mt 6, 16—18).

Tőlünk is ezt kéri és várja Isten. Ezért hívlak ma önvizsgálatra a Jakab levélből vett üzenettel, mert ő az, aki Jézus tanítása szellemében, cselekvő hitet, helyes vallásos életvitelt és magatartást kér tőlünk. Olyan etikai kereszténységet akar, amely szabad a külsőségektől és lelkiismeretében elkötelezte magát a „szabadság törvényéhez“, s a szeretet nagy parancsolata alapján szorgalmazza a gyümölcstermő életet, az élő hitet.

Üzenete sohasem volt időszerűbb, mint éppen napjainkban. A nyelv bűneire irányítja figyelmünket, a szóval való vétkezésre, ill. az emberi nyelv nagyszerű ajándékával való visszaélésre.

Az ítékezés, a másik ember bírálata, sőt rágalmazása az elbizakodottság jele, mivel a rágalmazó, megítélő, befeketítő szó csak kifejezési formája annak a lelkületnek, ami mögötte van. S ez a lelkület a szeretetlenség, a másik ember, a testvér ellen forduló magatartás. Az ilyen ember magát mindig a másik fölé helyezi. Csak önmagát tartja igaznak, tisztának, tökéletesnek, mindenki más hibázik, téved — ő tévedhetetlen. Az ilyen emberrel nem lehet vitatkozni, hiszen csak a saját véleményét ismeri el, a másét soha. Az ilyen magatartás mindig ellenszenves, mert végülis lehetetlenné teszi az emberi együttélést. Különösen ellenszenves azonban az ilyen magatartás a vallásos emberek között, akik keresztényeknek tartják magukat.

Jézus példázata a farizeusról és vámszedőkről (Lk 18,9—14), szemléletesen fogalmazza meg a maga kegyességében elbizakodott ember szeretetlen és irgalmatlan ítélezését mások felett: „Isten, hálát adok ne-